

גיאוגרפיה ופיתוח הסביבה

הפיתוח והתכנון המרחבי

2 יחידות לימוד

רק כחלק מבחינה מפוצלת ב- 5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה :

בשאלון זה עליך לענות על 4 שאלות. לכל שאלה 25 נקודות.

סה"כ – 100 נקודות.

ג. חומר עזר מותר בשימוש :

אטלס משנת 1993 ואילך :

אטלס אוניברסיטאי חדש (בהוצאת יבנה)

אטלס כרטא – פיזי, מדיני, חברתי, כלכלי

אטלס כרטא אוניברסלי

שים לב : אין להשתמש באטלס הכולל את המילון למונחי גיאוגרפיה.

ד. הוראה מיוחדת :

כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בכתכים ובגרפים, לפי הצורך.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

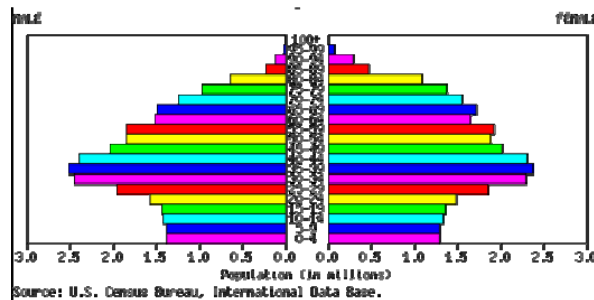
הפיתוח והתכנון המרחבי

ענה על ארבע מהשאלות 1-7 (לכל שאלה 25 נקודות):

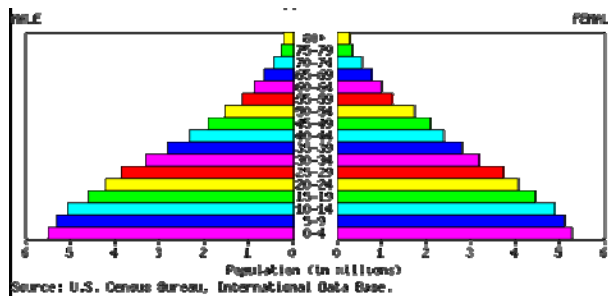
1. מדדי פיתוח:

א. לפניך שתי פירמידות גילים (איור 1, 2) המייצגות שתי מדינות- איטליה ופיליפינים. התאם לכל מדינה את פירמידות הגילים המתאימה לה. נמק קביעתך, על סמך שני מאפיינים דמוגרפים של כל אחת מהמדינות, בעזרת המושגים: אוכלוסייה צעירה, אוכלוסייה מבוגרת, אוכלוסייה מפרנסת, אוכלוסייה תלויה, תוחלת חיים. (10 נקודות)

איור 1:

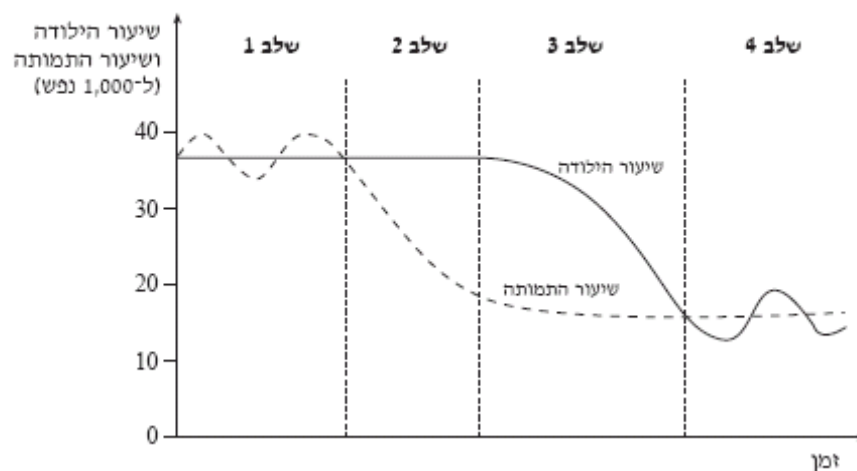

איור 2:

ב. עיין בגרף שלפניך שבו מוצגים ארבעת השלבים של מודל "המעבר הדמוגרפי". ציין באיזה שלב על גבי מודל זה נמצאת כל אחת מהמדינות: איטליה והפיליפינים. נמק קביעתך. (7 נקודות)

מודל "המעבר הדמוגרפי"

ג. ציין והסבר שני מדדי פיתוח מהתחום הכלכלי המעידים על רמת פיתוח של מדינה. (8 נקודות)

2. אי שוויון מרחבי בתוך מדינה:

בברזיל קיים אי שוויון מרחבי בולט בין האזור הצפוני (עמק האמזונס) לבין האזור הדרום-מזרחי במדינה (בעיקר לאורך החוף). עיין במפה הסכמטית בנספח א' ובמפות האטלס וענה על השאלות הבאות:

- א. הסבר שני גורמים לאי שוויון מרחבי שהתפתח בין שני האזורים הללו. (8 נקודות)
- ב. תאר שתי פעולות שניתן לנקוט כדי לצמצם פערים בין אזורים בתוך מדינה (בברזיל או במדינות אחרות). (9 נקודות)
- ג. תאר והסבר שתי בעיות סביבתיות העלולות להיגרם כתוצאה מהפעילויות לצמצום פערים שנוקטות המדינות. (8 נקודות)

3. גלובליזציה ומיקור חוץ:

- א. הסבר מהו "מיקור חוץ". (7 נקודות)
- ב. הסבר שני גורמים להתפתחות שיטת מיקור החוץ בעידן הגלובלי. (10 נקודות)
- ג. בעידן הגלובליזציה התעצמה גם תופעת מהגרי העבודה. הסבר במה שונה תופעה זו ממיקור חוץ. (8 נקודות)

4. העיר במרחב העולמי:

- בנספח ב' שתי תמונות של שכונות עירוניות שונות. אחת התמונות היא ממדינת קליפורניה שבארה"ב והשנייה היא מברזיל.
- א. קבע באיזו מהמדינות צולמה כל אחת מהתמונות וציין מהי רמת הפיתוח (גבוהה / נמוכה) בכל אחת מהן. (6 נקודות)
  - ב. בחר שני קריטריונים והשווה בעזרתם בין שתי השכונות העירוניות שבתמונות. (10 נקודות)
  - ג. תאר קושי חברתי או כלכלי אחד איתו מתמודדת כל אחת מהערים (סה"כ שני קשיים). (9 נקודות)

5. פיתוח מול שימור במרחב העירוני:

- קרא את הטקסט וענה על השאלות שאחריו.
- "במסגרת תכנית דרום הקריה יועתקו בשבועות הקרובים 4 מתוך 5 מבנים טמפלרים מהמושבה שרונה, שגילם 120 שנה, למרחק עשרות מטרים בודדים, לצורך פינוי תוואי רחוב קפלן המיועד להרחבה לצורך הקלת עומסי התנועה באזור. המבנים הנ"ל יועתקו בכיוון דרום אל שטח המיועד בתכנית להקמת פארק מרכזי ייחודי ובו יהיו פזורים 37 מבנים לשימור. שאר המבנים יהרסו. המבנים המועתקים הינם שרידי המושבה ההיסטורית שרונה אשר הוקמה בשנת 1873 על ידי עולים טמפלרים מגרמניה. מרבית המבנים לשימור, כ- 37 מבנים במספר, אשר שימשו את המושבה ההיסטורית ישומרו במסגרת התכנית. בין היתר ישומרו מבנה בית היקב והמזקקה אשר שימשו להכנת יין, בית הבד, בית העם, ובאר המים.
- הפארק העירוני יישלב בתוכו פעילות מסחרית וציבורית במבנים לשימור עם פעילות פנאי בשטח הפתוח, תוך יצירת אוירה כפרית, אשר תשחזר את אוירת הכפר הטמפלרי ההיסטורי, בהקשר האורבני (העירוני) העכשווי". (מקור: מנהל מקרקעי ישראל, הודעת הדוברות, 2.3.2005)

- א. הסבר שני נימוקים לטענה התומכת בפיתוח האזור והרחבת הכביש, גם במחיר של הריסת המבנים הישנים. (8 נקודות)
- ב. הסבר שני נימוקים לטענה התומכת בשימור, ומתנגדת לפיתוח האזור והפיכתו למרכז עסקים. (8 נקודות)
- ג. תאר את הפתרון שנבחר על פי הכתוב בקטע. הצע פתרון אפשרי נוסף לדילמה שבין שימור לפיתוח. (9 נקודות)

6. המרחב הכפרי:

עיין בטבלת הנתונים שלפניך וענה על השאלות שאחריה.

אחוז החקלאים ואחוז הכפריים במספר מדינות בשנת 2008:

שם המדינה	אחוז החקלאים	אחוז הכפריים
הודו (אסיה)	60	71.5
בורנדי (מרכז אפריקה)	93.6	90.3
קנדה (צפון אמריקה)	2	20
צרפת (אירופה)	4	24

- א. מייך את המדינות לשתי קבוצות. נמק את חלוקתך ותן שם לכל קבוצה. (8 נקודות)
- ב. הסבר שתי תמורות שחלו במרחב הכפרי וגרמו לכך שבחלק מהמדינות עולה אחוז הכפריים על אחוז החקלאיים. (12 נקודות)
- ג. בבורנדי שיעור החקלאים עולה על שיעור הכפריים. הסבר תופעה זו. (5 נקודות)

7. חקלאות וסביבה:

- א. הסבר מהי חקלאות בת-קיימא. הבא דוגמא לחקלאות כזו. (5 נקודות)
- ב. בשנים האחרונות נעשים ניסיונות לגדל דגים בכלובים ימיים סמוך לחופי מדינות. הבא נימוק אחד לטענה התומכת בגידול דגים בכלובי הים ונימוק אחד לטענת הנגד (סה"כ שני נימוקים). (10 נקודות)
- ג. תאר שתי השפעות סביבתיות נוספות של החקלאות (אין להתייחס בתשובה לסעיף זה לחקלאות ימית). (10 נקודות)

תמונה מס' 1:

תמונה מס' 2:

